

KANATLI DÜŞÜNMEK

Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın kişiliğini ve düşüncelerini değerlendirmek oldukça önemlidir. Öcalan'ın kişiliği ve düşüncelerinin Kürtler ve Ortadoğu halkları yanı sıra tüm insanlık için de büyük değer taşıdığına inanıyoruz. İnsanlığın sorunlarının kangrenleşip içinden çıkılmaz hale geldiği bir dönemde, Öcalan'ın düşüncelerinin tartışmak ve daha geniş toplumsal kesimlere ulaştırmak önemlidir. Ancak dünya ve Ortadoğu bir yana, Kürdistan ve Türkiye'de bile Öcalan'ın düşüncelerine dar yaklaşıldığını görüyoruz. Türkiye'de, Ortadoğu'da ve hatta kimi Kürtler arasında Öcalan'ın düşüncelerine gereken değerin verilmemesi büyük bir eksikliktir. Bu eksiklikte Öcalan'ın örgütü ve yoldaşlarının da payı olmakla birlikte, uluslararası güçlerin ve Türk devletinin Öcalan'a ve PKK'ye karşı yürüttüğü yoğun psikolojik savaşın büyük etkisi vardır. Bu da Onun düşüncelerinin erkenden yayılmasının önüne âdeta set çekmektedir. Tarihteki büyük muhalif düşünce adamlarının düşüncelerinin yayılmasının egemenler tarafından engellendiğini biliyoruz. Benzer bir durum Öcalan'ın düşünceleri için de geçerlidir.

Öcalan kişiliğinin şekillenmesi ve düşüncelerinin derinleşmesinde içinde yetiştiği ortamın ve yürüttüğü siyasal mücadelenin payı önemli yer tutmaktadır. Ortadoğu coğrafyası tarih içinde büyük bilgiler ve düşünce insanları ortaya çıkarmıştır. Bütün peygamberlerin Ortadoğu'dan çıkması ve 12. yüzyıla kadar uygarlık merkezinin Ortadoğu olması tesadüfi değildir. Dolayısıyla Ortadoğu'nun geçmişi, geleneği, kültürü ve sosyal mücadele tarihi Öcalan'ın düşünce dünyasını ve kişiliğini yakından etkilemiştir. Yine dünyanın en zor devriminin yaşandığı Kürdistan'da, Öcalan'ın yaşadıkları bilincinin derinleşmesini ve sorunlara çok daha geniş boyutlu bakmasını ve köklü çözümlere yönelmesini beraberinde getirmiştir. Bu yönüyle Öcalan'ın düşüncelerinin gelişimini değerlendirirken, Ortadoğu gerçeğini ve yaşadığı büyük mücadelenin etkilerini mutlaka göz önünde bulundurmak durumundayız.

Kuşkusuz bütün bunlar sadece Öcalan'ın kişiliğini ve düşüncelerini büyütmemiş, bunun yanı sıra sorunlara tarihsel toplum temelinde bakmasını ve yaşadıklarını daha doğru anlamlandırmasını beraberinde getirmiştir.

Öcalan çok erken yaşlarda Kürt sorunuyla ilgilenen, ilk kez "Kürdistan sömürgeci" diyen, sürekli çözümlemeler yapan ve bu çözümlemeleri mücadele arkadaşlarına taşıran önder bir kişilik olmuştur. Bu dönemde klasik sosyalizmin üzerinde önemle durduğu birbirini izleyen tarihsel toplum formlarından bahsedilirdi. Kürt gerçeğinin doğru anlaşılması ve Kürt Özgürlük Mücadelesinin politikası, taktikleri ve eylem hattının doğru belirlenmesi açısından, Öcalan tüm değerlendirmelerinde her zaman ilkel komünal, kölecî, feodal ve kapitalist toplum denilen toplumsal formları bütünlüğü içinde ele almış, bu çerçevede Kürdistan'ı, Kürt toplumunu ve insanını tanımlayarak soyutlayacağı düşüncelere ulaşmaya çalışmıştır. Apocular denilen grubun ilk düşünsel değerlendirmeleri böylesi bir düşünme tarzı içinde yapılmıştır. Öyle ki, yazılan bir bildiride bile tarihsel süreç ilkel komünal toplumdan başlatılıp kapitalist topluma kadar getirilmiştir. Kapitalist sistem koşullarında sosyalizm, Ortadoğu ve Kürt gerçeği irdelenmiş, böylelikle grubun insanlık, dünya, bölge, Türkiye ve Kürdistan hakkındaki görüşleri belirginlik kazanmıştır. Bu görüşler çerçevesinde mücadele stratejisi, taktikleri ve eylem biçimleri üzerinde tartışmalar yapılmıştır. Bu düşünme tarzının Öcalan'ın olaylar ve olgulara dogmatizmden uzak bir biçimde daha derinliğine bakması üzerinde etkili olduğunu düşünüyoruz.

Kuşkusuz Önder Öcalan da reel sosyalizmden etkilenmişti. Reel sosyalizmin PKK üzerinde de büyük etkisi vardı. Ancak yine de o günün Türkiye ve Kürdistan koşullarında öteki sol gruplarla karşılaştırıldığında, Öcalan'ın kendine özgü yanlarını görmek zor değildi. Olaylar ve olguları değerlendirirken Öcalan'ın özgün düşünce tarzı ve yaklaşımı açıkça görülüyordu. Bu dönemde düşüncelerini desteklemek isteyen kimi devrimci önderler sıkça Marks, Engels ve Lenin'den alıntılar yaparlardı. Elbette Öcalan da bunu yapıyor, ama her konuşmasında ustalardan alıntı yapma ihtiyacını duymuyordu. Olaylar ve olguları hah çok bu devrimci önderlerin yaptığı değerlendirmelerden çıkardığı sonuçlar çerçevesinde değerlendiriyor, bu da sorunlara belli bir düşünce dinamizmi içinde bakmasını sağlıyordu. Reel sosyalizmin o günkü koşullarda dayattığı dogmatik kalıpların yarattığı olumsuzluklar bir açıdan bu düşünce tarzıyla dengeleniyordu. Siyasete ve mücadeleye atıldığı ilk dönemlerde Öcalan'ın giderek bir lider konumunda geliştirdiği düşünme tarzı ve olaylara yaklaşımının bu çerçevede olduğunu söylenebiliriz.

Öcalan'ın olaylar ve olgulara güncelliği içinde değil, tarihselliği içinde baktığına ilişkin en somut örnek, 1986'da gerçekleşen Üçüncü Kongre'de yaptığı "Burada çözümlenen birey değil toplum, an değil tarihtir" belirlemesidir. Bu belirleme Onun olaylar ve olguları ele alış tarzının nasıl olduğunu görmek açısından büyük değer taşır.

Öcalan PKK pratiğinde eleştiri ve özeleştiriye büyük önem verdi. Bu bu önem kişilik ve düşüncenin gelişimi üzerinde büyük etkide bulundu. Bu da pratiğin sürekli sorgulanmasını beraberinde getirdi. Bir siyasal mücadele içinde olan ve sürekli düşünce üretimi içindeki bir önderin pratiği değerlendirirken hep eleştirel ve özeleştirisel yaklaşması, elbette kişiliği ve düşüncesinin gelişimi üzerinde büyük etkide bulunacaktı. Kuşkusuz PKK'de de belirli düşünceler ve tutumlarla yola çıkıldı, bu çerçevede bir mücadele yürütüldü. Ancak düşündüğümüz ve söylediğimiz her şey doğrudur denilmedi. Pratik içinde ortaya çıkan sorunlar eleştiri ve özeleştiri yöntemiyle giderilmeye, eksikler aşılmaya çalışıldı.

Özellikle Ortadoğu, Türkiye ve Kürdistan gerçeğinde dogmatizmin ve kalıpcı düşünce yaklaşımlarının ne denli güçlü olduğuna bakılırsa, bu yaklaşımın değeri daha iyi anlaşılır.

Öcalan'ın sadece siyasal sorunlar üzerinde yoğunlaşmadığını, siyasete zemin oluşturacak ve siyaseti etkileyecek düzeyde sosyal sorunlarla ilgilenme dışında bir yaklaşım gösterdiğini bilmek önemlidir. Onun 1980'lerin ikinci yarısında, özellikle 1990'ların başında kadın sorununa fazlasıyla ilgi göstermesi bunun kanıtıdır. Öcalan hiçbir siyasal liderin ilgilenmediği kadar Kürt ailesi ve kadının sorunlarıyla ilgilenmiş, bu da kendisini dar ve katı bir siyasal düşünce tarzında ısrar etmek yerine kapsamlı toplumsal çözümlemeler yapmaya götürmüş, topluma sosyolojik temelde yaklaşmasına yol açmıştır. Ortadoğu'da kadın sorunu tüm toplumsal sorunları alabildiğine ağırlaştırdığı ve bu sorun neredeyse tüm toplumsal sorunların merkezinde yer aldığı için, Öcalan'ın kadın sorunuyla bu kadar ilgilenmesi, diğer toplumsal sorunlar ve bu sorunları yaratan siyasal yaklaşımlar üzerinde yoğunlaşmasını da beraberinde getirmiştir. Bu açıdan Öcalan'ın kadın sorununu ciddiye alması ve bu sorun üzerinde yoğunlaşması, hem toplumun hem de siyasetin önemli sorunlarını çözümlemesinde büyük rol oynamıştır. Öcalan'ın önder kişiliğinin büyümesi ve düşüncesinin gelişmesinde bu yaklaşımın payının büyük olduğunu görmek durumundayız.

Ortadoğu toplumlarında dogmatizmin etkisi çok güçlüdür. Ancak modernist paradigmanın etkilerini derinliğine taşıyan reel sosyalizmle bu dogmatizmi parçalamak mümkün değildir. Bu yüzden İslamî düşüncenin etki alanından çıkıp reel sosyalist düşünce sistemine bağlanmak, özünde bir dogmatik sistemden bir başka dogmatik sisteme savrulmak anlamına gelebilmektedir. Özgür yaşam konusundaki kararlılığa ve mücadelede sergilenen muazzam fedakârlıklara rağmen bu böyledir. Mevcut sistemi çözerek aşmadıkça yeni bir sistemin kuruluşu gerçekleşemez. Bu gerçeklik zaten öteden beri kendi sistemini kurmadıkça asla rahat etmeyen bir kişiliğe sahip olan Öcalan için de geçerlidir.

Bunun için de Öcalan özellikle İmrâlı sürecinde modernist paradigmayı ve onun altında yatan pozitivist bilimleri sistematik bir eleştiriden geçirmiştir. İktidarın emrine girmiş olan Batı bilimi iddia edildiği anti-din ve anti-metafizik bir perspektife sahip değildir. tersine en az din ve metafizik kadar dinsel ve metafizik boyutlar taşımaktadır. Kendilerine hâkim olan sürekli ilerlemeci ve doğrucu bir anlayış bu pozitivist bilimlerin ne zayıf yanlarını oluşturmaktadır. Descartes'in keskin ruh-beden ve Bacon'ın özne-nesne ayrımı üzerinde yükselen bu bilimler, bir kasabın kestiği hayvanı doğramasına benzer biçimde toplumu parçalayan kapitalist iktidarı meşrulaştırma araçları haline gelmişlerdir. Avrupa merkezli bir bilgi yapısı olan sosyolojinin insan toplumunu nesnelleştirmeye çalışması aydınlanmaya yol açmamış, tersine daha sığ bir putlaştırmaya yol açmıştır. Aynı şekilde Marks ve Engels sosyalizminin dayandığı Alman felsefesi, İngiliz ekonomipolitiki ve Fransız sosyalizmi de son tahlilde yükselen ulus-devlet milliyetçiliğine zemin oluşturmaktan kurtulamamıştır. Özetle bir bütün olarak Avrupa merkezli sosyolojilerin kapitalist dünya sisteminin bilgi yapıları olduğu Öcalan'ın düşünce sisteminde netlik kazanmıştır.

Öcalan'ın İmrâlı koşullarında kendi bakış açısında yaşadığı gelişmeyi ortaya koyan şu cümleleri gerçekten çok çarpıcıdır: "Evrensel bakış açım mevcut bilimsel bilgi düzeyini rahatlıkla karşıladığı gibi, hiçbir gelişme karşısında şaşmayacak bir olgunluğa ulaşmış seviyededir. Yaşam-ölüm diyalektiğinde tüm gelişim evrelerini yorumlayabilecek ve karşısında yeterince cesaretle durabilecek durumundayım. Dönüştürdüğüm sadece bilimsel zihniyet yapısı değildir. İnsanlık tarihi boyunca yaşanan mitolojik, dinsel, felsefi ve bilimsel düşünce tarzlarının iç içe diyalektik gelişmesini zihniyetimin temel kalıpları haline getirmişim. Buna sağlam mantık yapısı da denilebilir. Bu mantık yapısı içinde toplum, doğa ve evren kavramına şüpheli karakterimi doyurabilecek denli bir derinlik, doğruluk kazandırmış durumdayım."

Bu girişe uygun bakıldığında, Öcalan'ın özellikle **Bir Halkı Savunmak** adlı kitabında ortaya koyduğu tarihsel toplumsal bakış ve sonuçları daha iyi anlaşılır. Öcalan her şeyden önce tarihsel topluma bakışı çok önemli görmüş, bu çerçevede tarihsel toplumu anlamayı düşüncesinin merkezine koymuştur. Sosyal, siyasal ve kültürel alanlara ilişkin düşüncelerin doğruluğunun ölçütü, tarihsel topluma doğru bir bakış açısına sahip olup olmamalarıdır. Nasıl günümüzde tıp bilimi bütün hastalıkların çözümünü kök hücrede bulmaya çalışıyorsa, Öcalan da bütün toplumsal ve siyasal sorunların çözümünü tarihsel toplumun doğru ele alınmasında bulmuş, bu çözümleme tarzı kendisini daha sonra ortaya çıkan sorunları doğru ele almasına götürmüştür. Öcalan doğal toplumu toplumun bir nevi kök hücresi olarak değerlendirmiş, bu kök hücrede yaşayan değerleri, bu değerlerin topluma yansımaları, yani bu kök hücreyle yaşayan değerler arasında bağ kurulmasını tüm sorunların anlaşılması ve çözümünün anahtarı olarak ele almıştır.

Öcalan, devletçi uygarlık sisteminin ortaya çıkışıyla birlikte, neolitik toplum da içinde olmak üzere doğal komünal toplumun bitmediğini söylemekte, bu konuda Marks ve Engels'i eleştirmektedir. Devletçi toplum ortaya çıkışından sonra doğal komünal toplumun geride kaldığı ve geçmişte yaşanmış bir olgu olmak dışında insanlık için bir değer ifade etmediği biçimindeki belirlemeyi Marks ve Engels'in düşünce sistematığının en büyük yanlışı olarak ele almaktadır. Öcalan'a göre, devletçi ve sınıflı topluma geçişle birlikte doğal toplum da onun yanı sıra her zaman var olmuş, alanı devletçi toplum tarafından sürekli daraltılsa da varlığını hep korumuştur. Bu anlamda demokratik komünal değerleri taşıyan bir **demokratik uygarlık** gerçeğinin var olduğunu özellikle vurgulamaktadır. İnsanlığın nüfusu ve yayıldığı alan-

lar düşünöldüğünde, devletçi toplumun kapitalizme kadar hâkim olmadığını, nüfusun yüzde 90'ının kırsal alanda yaşadığını, kırsal alanların esas olarak komünal demokratik değerlerin yaşadığı alanlar olduğunu ve doğal toplumda oluşan tarihsel toplum değerlerinin buralarda yaşadığını vurgulamakta; dolayısıyla devletçi toplumun bu tarihsel toplum denizi içinde küçöcük adacıklar biçiminde kaldığını, kapitalizmin hegemonya dönemine kadar gerçeğin önemli oranda böyle olduğunu belirtmektedir.

Öcalan toplumları kölecı, feodal, kapitalist, sosyalist, komünist toplumlar biçiminde sınıflandırmanın gerçekçi olmadığını dile getirmekte, tarihin gerçekte üç temel toplum biçimi tanıdığını söylemekte, bunları doğal toplum, devletçi toplum ve demokratik toplum olarak belirlemektedir. Feodal ve kapitalist denilen toplumlar kölecı devlet toplumunun değişik biçimleridir. Feodal toplum kölecı sistemin olgunluk aşamasına denk düşmekte, kapitalizm ise aynı sistemin krize girme ve çöküş dönemine tekabül etmektedir. Devleti toplumun varoluş gerçeğinden sapan yeni bir toplum biçimi olarak değerlendiren Öcalan buna kölecı devlet toplumu adını vermektedir. Varlık bakımından teklik, zaman bakımından süreklilik devlette esastır. Devlet dışındaki toplumla birlikte, üst toplum olarak adlandırılabilir olan devletin alt toplumu demokratik toplumu meydana getirmektedir.

Öcalan bu yönüyle tarihi ve toplumu değerlendirirken, esas olanın devletçi ve sınıflı toplumu değil, onunla yan yana yürüyen ve devletçi toplum tarafından bastırılıp dağıtılmak istenen tarihsel toplum olduğunu söylemektedir. Dolayısıyla tarihe, olaylar ve olgulara sınıflı devletçi toplumun tarzıyla bakmamakta, insanlığı ve toplumu devletçi sistemin yazıp öğrettiği tarih anlayışıyla değil, tarihsel toplum ekseninde değerlendirmek gerektiğini gerektiğini vurgulamaktadır. Doğru olanın bu olduğunu, bu çerçevede bakılmadığı müddetçe yaşanan tarihin ve yol açtığı sorunların doğru anlaşılamayacağını ve doğru çözümler bulunamayacağını belirtmektedir. Öcalan'ın düşünce yapısının, tarihe ve topluma bakışının esas budur. Düşüncesi, teorisi, bütün toplumsal ve siyasal projelerinin temelinde tarihsel topluma bu bakışı yatmaktadır.

Öcalan demokrasi ve özgürlük tarihine yaklaşırken, yine devletçi sınıflı toplum dışındaki topluma bakarak bu olguların ele alınması gerektiğini önemle vurgulamaktadır.

Tarihsel toplum ya da bugünkü tanımlamayla ahlâkı ve politik toplum değerlerini taşıyan diğer bir toplumsal form da özellikle Zerdüştlük ve daha sonra ortaya çıkan tek tanrılı dinlerdir. Öcalan dinleri tarihsel toplumsal değerler taşıyan ve bu değerlerin yaşamasını sağlayan önemli bir form olarak görmektedir. Burada tek tanrılı dinlerin taşıdığı ahlâkı ve politik toplum değerlerinden, hak, adalet ve eşitlik gibi değerlerden söz edildiğinde anlaşılması gereken elbette devlete bulaşmış, devletin ve siyasal iktidarın hizmetine girmiş ve siyasallaşmış din değil, toplumsallaşmış ve toplum içinde kültürel değer haline gelmiş olan dinin kültürel karakteridir. Öcalan insanlığın kırsal alanlarda yaşayan tarihsel toplum değerleriyle esas olarak kentlerde ortaya çıkan ve çevreye yayılan tek tanrılı dinlerin taşıdığı toplumsal ve kültürel değerleri çok önemli görmektedir; bunların insanlığın hak, adalet, eşitlik, özgürlük ve demokrasi mücadelesi tarihi açısından yükselen değerler haline gelmesine büyük anlam biçmektedir.

Bu yönüyle Öcalan'ın dine gerçek anlamda toplumsal değerini veren, dine bilimsel bir yaklaşımla bakan ve dinin toplumsal işlevini doğru anlayan çok önemli bir yaklaşıma sahip olduğunu söylemeliyiz. Özellikle Ortadoğu gerçeği söz konusu olduğunda, dinlerin tarih içindeki toplumsal işlevini anlamadan ileriye doğru ciddi bir adım atılamayacağı açıktır. Tek tanrılı dinlerin toplumdaki işlevinin yanı sıra, siyasallaşarak ortaya çıkardığı olumsuz sonuçlar ve bunların topluma yansımalarının yarattığı sorunlar dikkate alındığında, dine böylesi doğru bir tarihsel yaklaşımın başta Ortadoğu toplumları olmak üzere insanlığın yaşadığı sorunların çözümüne çok büyük katkı sağlayacağını rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu açıdan bugün de belirli düzeyde etkisi olmakla birlikte, Öcalan'ın dine yaklaşımının gelecekte Ortadoğu toplumları için çok büyük bir değer ifade edeceğini ve bölge sorunlarının çözümünde bu düşüncelerin çok etkili olacağını belirtiriz. Öcalan'ın bu yaklaşımıyla hem dinler ve peygamberlerin gerçek değerini bulacağı, hem de Ortadoğu'nun tek tanrılı dinlerin yanı sıra tarihsel toplum çerçevesindeki tüm değerleri üzerinden sorunlarını çözeceği ve insanlık açısından önemli bir coğrafya haline gelmesinde bunun etkili olacağı kesindir.

Öcalan'ın bu tarihsel toplum yaklaşımı, yani tarihi bütünlüğü içinde ele alıp değerlendirmesi kapitalizmi doğruya yakın bir biçimde değerlendirmesinde de önemli bir etken olmuştur. Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Öcalan'ın kapitalizme, kapitalist sistemin ortaya çıkışına ve kapitalizmin hâkim sistem haline gelmesine bakışı çok farklıdır ve bu yönüyle önemli bir özgünlüğü ifade etmektedir. Öcalan'ın kapitalizme bakışının da iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu değerlendirmelerde kimi eksiklikler ve yetersizlikler olabilir. Ama Öcalan'ın özgün bir bakışı olduğuna ve bu bakışın kapitalizmin yarattığı sorunların çözölmesi ve aşılmasında önemli bir etkiye bulunacağına inanıyoruz.

Kapitalizm değerlendirilirken her şeyden önce Rönesans ve Reform'dan söz edilir. Bunlar kapitalizmin ön aşaması, onun düşünsel hazırlık dönemi olarak değerlendirilir. Öcalan her şeyden önce buna itiraz etmekte, bu yaklaşımın doğru olmadığını söylemektedir. Rönesans ve Reform'un kapitalizmin ön aşaması olmadığını, Rönesans ve Reform'u ortaya çıkaranların düşünce dünyalarında ne kapitalist toplumun ne de kapitalist üretimin bulunduğunu belirtmektedir. Kapitalizm bireyciliğe dayandığı halde, Rönesans ve Reform bireyciliğe dayanan bir toplumu değil, özgür düşünen

bireyleri hedefleyen bir demokratik toplumsallığı esas almıştır. Bu anlamda her ikisi de bir demokratik gelişmeye yol açan düşünsel hareketlerdir.

Öcalan Rönesans ve Reform'a tarihsel demokratik ve özgürlükçü değerlerin, hak ve adalet değerlerinin yeni koşullarda canlanması olarak bakmaktadır. Rönesans ve Reform devrimlerini -ki bunlar büyük devrimlerdir- Avrupa'da yaşanan toplum krizine çözüm bulma arayışı ya da devrimleri olarak değerlendirmektedir. Rönesans'ın hiçbir aydınının ve hiçbir Reformcunun kafasında kapitalist toplum diye bir şey olmadığını, bunların toplumun güçlenmesini esas alan demokratik bir toplumu, hatta demokratik ulusu hedeflediklerini söylemektedir. Rönesans'la ortaya çıkan ruh kesinlikle demokratik bir ruhtur, toplumların demokratik ulusa evrilmesidir. Burada Rönesans ve Reform süreci bütün farklılıkların canlanarak demokratik toplum temelinde demokratik ulusların tarih sahnesine çıktığı bir süreç olarak ele alınmaktadır. Bu bakış kapitalizmi ele alıp değerlendirirken, bütün diğer değerlendirmelerin yeniden ele alınmasını da beraberinde getirmektedir.

Rönesans'ı ve Reform'u kapitalizmin ön aşaması olarak değerlendirmede kapitalist düşünürlerden çok Marks ve Engels'in yaklaşımları belirleyici olmuştur. Tarihsel materyalizmi düz çizgisel gelişme biçiminde yorumlayan, komünal toplumdan devlete ve köleci topluma, oradan feodalizme zorunlu geçişten söz eden, feodalizmin çözülmesiyle kaçınılmaz olarak kapitalizme geçildiğini açıklayan bu yaklaşım, kendilerini Rönesans ve Reform'u kapitalizmin ön aşaması olarak değerlendirmeye götürmüştür. Öcalan bu yaklaşımı reddedip eleştirmekte, hatta bunun hiçbir kapitalist burjuva ideologun yapmadığı kadar kapitalizme hizmet ettiği biçiminde bir değerlendirme yapmaktadır.

Özcesi Rönesans ve Reform kapitalizmin ön aşaması olarak gelişmemiş, tersine tarihsel toplum değerleriyle tek tanrılı dinlerin kültürel değerleri temelinde insanlığın demokratik topluma ulaşma arzusu sonucunda ortaya çıkmıştır. Ancak geçmişten beri var olan bazı kapitalist unsurların Rönesans ve Reform ortamında ortaya çıkan bilimsel-teknik gelişmelerden yararlanarak kendilerini geliştirdikleri, bu süreçte tecrübesi olan devlet bürokrasisini ve aristokrasiyi yanlarına alıp kendilerine bağladıkları, böylece Rönesans ve Reform'un ortaya çıkardığı Avrupa ruhuna giderek hakim olmaya başladıkları söylenebilir. Kapitalist unsurların başarısı bu devrimlerin kapitalizmin ön aşaması olmasından değil, para gücünü kullanmalarından, devletin tecrübeli bürokrasisini ve aristokrasiyi yanlarına alarak kendilerini hâkim kılmalarından ileri gelmektedir.

Öcalan'ın düşüncesinde farklılık sadece Rönesans ve Reform'un karakterine ilişkin değildir. Öcalan Avrupa'daki devrimlerin de halk devrimleri olarak başladığını, bu devrimlerin eski egemen güçleri yıktığını, ancak burjuvazinin bu devrimlerin sonuçlarından yararlanarak kendi sistemini kurup hâkim kıldığını dile getirmektedir. Bu yönleriyle Rönesans'a, Reforma'a ve burjuva devrimleri denen devrimlere bakışındaki farklılık açıkça ortaya çıkmaktadır. Kapitalizmi değerlendirirken farklı yaklaşımların ortaya çıkmasında bu tür bir değerlendirmenin etkili olduğunu görmek gerekir.

Öcalan insanlığın ulaştığı noktada kapitalizmi bir ileri aşama olarak görmemekte, tersine insanlık tarihi açısından en olumsuz ve en kötü aşama olarak değerlendirmektedir. Kapitalizmin bu biçimde değerlendirilmesi her şeyden önce onun toplumsallığı dağıtmasıyla ilgilidir. Toplumsallık insanlığın varoluş biçimidir. Kuşkusuz bireyin özgürlüğü önemlidir, ama birey ancak toplumuyla özgür olabilir. Toplumsallık dışında bir özgürlükten söz edilemeyeceğine göre, toplumsallığın dağıtılması aslında bireyin özgürleşme zemininin de yok edilmesi anlamına gelmektedir. Bu açıdan Öcalan kapitalizmi toplumsallığın dağıtılması, insanlığın ahlâki ve politik toplum olarak yaşama kültürünün ortadan kaldırılması olarak ele almaktadır. Kapitalizmde toplumdan kopmuş birey ve tüketim kültürü esastır. Bunun sonucunda toplumu esas olarak yaşatan ve toplum olarak var eden ahlâki değerler yerine devletin hâkim olmasını sağlayan hukuk ağırlıklı bir sistem geçirilmekte, yine demokratik siyasetle toplumun ve bireylerin etkili olması yerine tamamen hukuk ve devletin toplum üzerinde hâkimiyetini sağlayan idarecilik öne çıkmaktadır. Daha doğrusu, politik karakteri ortadan kaldırılan toplum idare edilen bir sürü haline getirilmiştir. Bu açıdan Öcalan kapitalizmi kanserli bir sistem ve insanlığın başında patlayan en büyük kötülük olarak değerlendirmektedir.

Öcalan kapitalizmin toplumu dağıtmasının yarattığı sorunların ağırlığı karşısında "Kapitalizme toplum demek de, kapitalizmi bir ekonomi olarak görmek de doğru değildir" tespitini yapmaktadır. Toplumu dağıtan bir sisteme toplum olma sıfatı nasıl bahsedilebilir? Ekonomiyi toplumun elinden alan ve toplumun sömürü mekanizması haline getiren bir sisteme ekonomi denilebilir mi? Eğer ekonomi toplumun yaşamını sürdürmesine ilişkin sorunlara çözüm bulmaksa ve bu anlamda toplumun en temel, hatta en demokratik faaliyetiyse, bu topluma nasıl demokratik denilebilir? Öcalan kapitalizme bu çerçeveden bakmaktadır.

Kapitalizmi insanlık açısından aşılması gereken bir sistem olarak ele alan Öcalan, onun üç boyutunu ya da üç süreksizler denilen kapitalist üretim toplumu, endüstriyel toplum ve ulus-devlet anlayışını da kapsamlı bir biçimde irdelemiştir. Öcalan azami kâr ve sermaye birikimine dayanan kapitalizmin toplumu toplum olmaktan çıkardığını, bireyi tüketim peşinde koşan bir varlığa dönüştürdüğünü, ahlâki ve politik toplum değerlerini ortadan kaldırdığını, çıkar dışında hiçbir değer bırakmadığını, bu nitelikleriyle insanların ilkçağın köleleri gibi çalıştığı yeni bir kölelik biçimi oldu-

ğunu söylemektedir. Kapitalist üretim toplumunun toplum olmadığı, kapitalizmin ekonomi olmadığı, aksine toplumu var eden değerleri yıktığı için toplumu toplum olmaktan çıkaran bir sistem olduğu belirtilmektedir.

Kapitalizmle birlikte sadece ikinci doğa denilen toplum değil, birinci doğa da kapitalizmle birlikte ortadan kaldırılmaktadır. Endüstriyel toplum olma gerçeği işte budur. Endüstriyel toplum doğayı değer olarak kabul etmeyen toplumdur. Hâlbuki insanlığı yaratan, insanlığa her şeyi veren doğadır. Yaşam zincirinin sürdürülmesini sağlayan da yine doğadır. Doğa yaşam ortamıdır, ama endüstriyel toplum insanlığın bu yaşam ortamını ortadan kaldırıyor. Bu durumda endüstriyalizm nasıl ekonomi olabilir? Bu yönüyle kapitalizm denilen olgunun sadece toplumu yani ikinci doğayı değil, birinci doğayı da ortadan kaldırdığını ortaya koyan Öcalan, kapitalizmin insanlık açısından aşılması gereken bir karakter taşıdığını somut olarak ifade etmektedir.

Bu olguları somutlaştırarak en tehlikeli hale getiren güç de ulus-devlettir. Ulus-devlet, kapitalizmin ihtiyacı olan devlet biçimidir. Ulus-devleti ülke sınırları üzerinde yaşayan insanların sömürüldüğü bir fabrika olarak gören, ülke sınırlarını sömürü mekanizmasının işlediği bir kapitalist üretim mekânı gibi ele alan bir aygıt olarak değerlendirmek gerekir. Bu sistemde ulus da, uluslaşma da, ulus-devlet de kutsallığa büründürülmüştür. Hâlbuki bu uluslaşma devlet için uluslaşmadır. Burada bireyler ve topluluklar özünde sistemin birer dışlıdır, çalışan birer karıncadır, hiçbir değerleri ve güçleri yoktur, bitirilmiştir. Hepsisi ulus-devlet için çalıştırılan ve ulus-devletin hizmetine sokulan köleler gibidir. Bu açıdan ulus-devlet de toplumsallığı dağıtan, doğayı korkunç ölçüde tahrip eden, yine insan ve doğa üzerinde her türlü hâkimiyetin kurulduğu bir yönetim sistemi olmuştur. Kapitalizm bütün kötülüklerini bu ulus-devlet eliyle icra etmektedir. Öcalan'ın en kapsamlı biçimde değerlendirdiği konuların başında ulus-devlet gelmektedir. Öcalan ulus-devletin ulusu yaratmadığını, ulusa hizmet etmediğini, sadece kapitalistlerin sömürü ve ve azami kârına hizmet eden iktidarın en kötü biçimi olduğunu kapsamlıca irdelemektedir.

Ulus-devlet iktidarın merkezileşmesidir, iktidarın ulus-devlette daha da yoğunlaşmasıdır. Krallıkların yıkıldığı, merkezî krallıkların ortadan kaldırıldığı, yasama, yürütme ve yargı ayrılığıyla mutlak otoritenin aşıldığı söylene de, bunun yerine belirli bir oligarşi için merkezileşme ve mutlak hâkimiyet durumu ikame edilmiştir. Eskiden bir kral varken şimdi krallar artmış, eskiden bir hanedan varken şimdi hanedanlar çoğalmıştır. Ulus-devletin önceki krallıklar ve hanedanlıklardan farkı budur. Öcalan "Toplum eskiden bir firavunu ve nemrutu bile zor kaldırırken, şimdi yüzlerce nemrut ve firavunla sırtına binen bir oligarşik topluluğu nasıl kaldırabilir?" diye sormakta, bunların toplumun kanını emmede ve nefessiz bırakmada merkezî krallıklar ve prensliklerden daha aşağıda kalmadığını söylemektedir.

Öcalan'ın düşünce sisteminde veya önerdiği yeni alternatif toplumda bu üç boyuta karşılık, demokratik uygarlık değerleri içinde ahlâki ve politik toplumu, doğaya saygılı bir ekonomiyi ve tabana dayalı bir yönetim anlayışını esas almıştır. Bunları kapitalist üretim toplumuna karşı ahlâki ve toplum, endüstriyel topluma karşı eko-endüstriyel toplum ve ulus-devlete karşı demokratik konfederalizm biçiminde tanımlamıştır.

Öcalan ahlâki ve politik toplumun insan toplumun temel yaşam biçimi olduğunu ortaya koymaktadır. Toplamlar ahlâkla yürümektedir. Hukukla toplumlar aslında baskı altına alınmakta, âdeta bir cendere içine sıkıştırılmaktadır. İddia edildiği gibi hukuk topluma özgürlük ve demokrasi tanıyan bir olgu değildir. Buna karşılık ahlâk demokrasiye ve özgürlüğe saygılıdır. Toplumun doğal karakterini, farklılığını ve çoklu karakterini kabul eder. Politik toplum ise idarecilik veya bireyleri idare etme yerine demokratik siyaseti ve demokratik yönetimi esas alır. İnsanlık tüm tarihi boyunca bu demokratik yönetim tarzına dayanmış, bu tür bir yönetimi esas almıştır. Bir köylü toplumunda bile esas olan demokratik yönetimdir. Bu toplumda herkesin düşüncesi dikkate alınır. Toplum bir sürü gibi görülmez. Her bireyin, her grubun, her aşiretin düşüncesi ve yaklaşımının bir değeri vardır. Oysa günümüzde devlet dışında hiç kimsenin değeri yoktur. Toplum politik değildir. Politika tamamen devlete terk edilmiş ya da demokrasi üst toplumun insafına bırakılmıştır. Demokrasi denilen yerlerde bile toplumun politik karakteri yoktur. Örneğin demokrasinin en güçlü olduğu söylenen Avrupa'da toplumun politik karakterinden bahsedilebilir mi? Bu açıdan Öcalan kapitalist sistemin toplum anlayışının yarattığı bireyci, bencil, apolitik, ilkçağ köleleri gibi devletin hukukuna bağlanmış birey ve toplum gerçeği yerine hak, adalet ve farklılık içinde eşitlik içeren ahlâki değerlere dayanmakta, toplumun sorunlarına duyarlı olan birey, topluluk ve kabilelerin hâkim olduğu ahlâki ve politik toplumun güncellenmesini esas almaktadır.

Doğaya saygılı bir üretim büyük önem taşır. Günümüzde eko-endüstriden söz ediliyor. Bugün dünyada bunun gereğini artık hemen herkes kabul etmektedir. Çünkü kapitalist endüstriyalizm sadece yoksulları değil tüm insanlığı, zenginleri ve orta sınıfı da tehdit etmektedir. Ekolojik bilinç bütün toplumsal tabakalar içinde giderek gelişmektedir. Zaten ekolojik bilince sahip olmayan bir insan hiçbir bilince sahip olamaz. İnsanlığın en temel bilinci ekolojik bilinçtir. İlk insanın bilinci ekolojik bilinçtir. Bu bilinç belki mitolojik veya dinsel ama doğru bilinçti. İnsanın doğayla ilişkisi doğrudur. Kapitalizm bilimsellik, endüstriyalizm ve azami kâr adına ilk insanda var olan bu doğru bilinci çarpıtmıştır. Bu çerçeveden bakıldığında hangi toplumun ileri, hangisinin geri olduğu tartışması da önem kazanmaktadır. Öcalan bu ilerilik-gerilik tartışmasında kapitalizmin ileri görülmesinin bir gerilik ve gericilik olduğunu söylemekte, geri addedilen toplulukların esas olarak doğru toplumsal değerler taşıdığını ortaya koymaktadır. Gerçekten de bugün insanlığın

belki de en fazla ihtiyaç duyduğu şey ileri ve geri kavramlarının yeniden ele alınmasıdır. İlericilik ve gericilik kavramları yeniden ele alınmadan sorunları çözmek mümkün değildir. Çünkü gerilikler ve kötülükler ilericilik olarak sunulmakta, insanlığın en güzel değerlerini yaşayan toplumlar, topluluklar ve bireyler ise gerilik ve gericilik içindelermiş gibi gösterilmektedir. Bu bakımdan bu kavramların da ciddi bir biçimde irdelenmesi gerekmektedir.

Öcalan'ın ulus-devlete karşı önerdiği sistem ise demokratik konfederalizmdir. Demokratik konfederalizm elbette iki devlet ya da iktidar arasında oluşturulmuş bir güç ve iktidar paylaşımı değildir. Tabandan örgütlenen demokratik birimlerin ve toplumun örgütlü güçlerinin birbirleriyle ilişkisini ifade etmektedir. Demokratik konfederalizm bireyler ve grupların söz ve karar sahibi olduğu, iradelerini genel olarak hiçbir kuruma teslim etmediği ve temelde diğer birimlerle kurduğu ilişkiyi ifade etmektedir. Demokratik konfederalizm demokratik yönetimi ve demokratik siyaseti esas alır. Toplumu idare etmeyi ve toplum üzerinde hukuka dayalı bir egemenlik sistemi kurmayı değil, tersine ahlâki ve politik değerlerle donanmış bireyler ve topluluklara dayanan demokratik bir sistemi ifade eder. Bu sistem toplumun doğasına uygun bir demokratik sistemdir, çoklu toplum sistemidir. Birimleri kadınlar, gençler ve emekçilerdir, farklı etnik ve dinsel topluluklardır, sanatçılar ve zanaatçılardır. Yani toplumun çok farklı kesimlerinin kendi özgünlüklerini koruduğu çok renkli bir demokratik sistem (Buna çoklu olan, çok renkli kesimlerin temsil edildiği demokratik sistem de denilebilir) demektir.

Ulus-devlete alternatif olan bir sistem olan demokratik konfederalizm aynı zamanda Öcalan'ın iktidar karşıtı düşüncesine uygun bir sistem olmaktadır. Öcalan'ın düşünce sisteminin en temel özelliği iktidar karşıtı olmasıdır. İktidar karşıtlığı doğal olarak kendisini devlet karşıtlığına götürmüştür. İktidar ve devlet karşıtlığı eksenindeki Öcalan'ın yeni toplum sistemi devlet olmayan, devleti ve iktidarı ifade etmeyen, toplumun iradesine dayalı demokratik konfederalizmi esas almaktadır. Bu anlamda demokratik konfederalizm toplumun demokratik siyasetle demokratik yönetimini ifade etmektedir. Burada demokratik siyaset ve demokratik yönetim esastır. Sisteme hâkim olan bütün toplumun örgütlü demokratik iradesidir. Gerekli görevlendirmeler ise tamamen seçimler temelinde yapılır. Yani sistem seçime dayalıdır.

Demokratik konfederalizm esas olarak sınıfları ve azınlık grupları iktidar yapan bir merkezileşmeye karşıdır. Bu sistem siyasette merkezileşme ve merkezî yönetimlerin her zaman egemenleri güç yapacağını öngörmekte, bu açıdan merkezîyetçi sistemin panzehiri olan demokratik konfederalizmi toplumsal sistemin esas biçimi olarak değerlendirmektedir. Merkezîyetçiliğin olmadığı herhangi bir yerde egemen sınıflar ve azınlık toplulukların diğer topluluklar üzerinde hâkimiyet kurması mümkün değildir. Sadece merkezîyetçilik azınlık toplulukların iktidar olmasına imkân tanır. Merkezîyetçiliği dışlayan demokratik sistemlerde herhangi bir grubun, bir azınlığın ya da herhangi bir kişinin kendi otoritesini ya da egemenliğini kurması mümkün değildir. Bu açıdan demokratik konfederalizm iktidara, daha somut olarak da ulus-devlet anlayışına karşı alternatif olan demokratik toplumsal, siyasal ve kültürel bir sistemi ifade etmektedir.

Önder Öcalan demokratik konfederalizme dayalı ahlâki ve politik toplum içerikli demokratik özgürlük sistemini kurarken, bunu kesinlikle yeni bir toplum yaratma veya bir tür toplum mühendisliği biçiminde ele almamakta, tersine toplum mühendisliğine şiddetle karşı çıkmaktadır. Aynı şekilde devrimi de bir toplum mühendisliği olarak değerlendirmemektedir. Onun düşüncesinde devrimler eskiden beri var olan ahlâki ve politik değerler yüklü komünal demokratik geleneğin, yani kök hücrenin yeniden yeni değerlerle çağdaşlaştırılarak güncellenmesini ifade etmektedir.

Öcalan toplumda var olan komünal demokratik değerlerin güncellenmesini, yani çağdaşlaştırılmasını ve günümüze uyarlanmasını esas almaktadır. Bu da bir yönüyle hiyerarşik ve devletçi uygarlığın ahlâki ve politik toplumu bozmasına son vermeyi, devletçi sistemin toplumsallığı dağıtıp adaletin olmadığı, haksızlığın ve eşitsizliğin hâkim kılındığı bir toplum haline getirmesini ortadan kaldırmayı, sınıflı devletçi sistemi etkisizleştirerek insanlığın tarih içinde var ettiği değerleri yeniden hâkim kılmayı, bu toplumsal değerleri yeni düşünsel derinlik temelinde ve yeni imkânlarla daha da zenginleştirip çağdaşlaştırmayı ifade etmektedir. Kapitalist moderniteye, daha doğrusu tarih boyunca sınıflı devletçi topluma dayanan bütün modernitelere karşı doğal toplumdan günümüze kadar gelen tarihsel toplum değerlerine dayalı demokratik değerlerin, hak, adalet ve eşitlik değerlerinin, ahlâki ve politik değerlerin güncellenmesini ve yeni toplumsal ihtiyaçlara göre şekillendirilmesini ifade etmektedir. Demokratik moderniteden kasıt budur.

Bu açıdan devrimler geleneği güncelleştirebiliyor ve bu da daha örgütlü, demokratik ve özgürlükçü kılabiliyorsa önemlidir. Yoksa “Yeni bir toplum yaratacağım, benim yeni toplum kalıplarım şunlardır” demek kesinlikle toplumsal doğaya uygun bir yaklaşım değildir. İnsanlığın bir varoluş biçimi ve bunun içinde yarattığı güzel değerler vardır. Buna karşılık sınıflı devletçi sistem savaş açtığı bu değerleri ortadan kaldırmaya çalışmaktadır. Devletçi sistem bu güzel değerlerin daha da derinleşmesini ve gelişmesini engelleyen barajlar oluşturmuştur. Devrim işte bu barajların yıkılması ve sözü edilen güzelliklerin daha da gelişmesinin önünün açılması anlamında bir karakter taşır. Bunun yerine devleti veya sistemi yıkmaktan ve yeni bir toplum yaratmaktan söz etmek doğru bir yaklaşım olamaz. Nitekim toplum mühendisliği tarih içinde hep kaybetmeye mahkûm olmuştur. Geçmişte reel sosyalizm de bazı yönleriyle toplum mü-

hendisliği yapmak istemiş, ama bu çabalarında sonuç alamamıştır. Ancak tarihsel toplumsal değerlere uygun bir yaklaşımla değerleri güncelleştirme ve gelişmelerinin önünü açma söz konusu olduğu zaman devrimcilik gerçek rolünü oynayabilir, devrimler gerçekten devrim olma özelliğini taşıyabilir.

Önder Öcalan, düşündüğü toplumsal sistemi demokratik komünalizm olarak tanımlanmaktadır. Buna demokratik sosyalizm de denilebilir. Bu sistem kesinlikle toplumcu bir sistemdir. Bu yönüyle Öcalan'ın ilk çıkışındaki toplumcu değerlere yaklaşımı, toplumcu sistemi kurma ve yaşatma anlayışı değişmemiştir. Onun geçmişteki eksiklikler ve yanlışlıklardan arındırarak, özellikle reel sosyalizmin eleştirisini derinleştirerek ulaştığı sistem demokratik komünal sistemdir, demokratik sosyalist sistemdir. Bu çerçevede Öcalan'ın reel sosyalizme yönelik eleştirileri kuşkusuz önemlidir. Önder Öcalan'ın sosyalist, komünalist, toplumcu anlayışının elbette reel sosyalizmden ve Marksizm'den önemli farkları vardır. Kuşkusuz Marksizm'in önemli tespitleri ve insanlığa kattığı değerler bulunmaktadır. Ancak ciddi yanlışlıklar ve eksiklikler içerdiği de açıktır. Önder Öcalan bunları genel hatlarıyla ortaya koymuştur. Özellikle tarihi düz çizgisel gelişme biçiminde ele alması, kapitalizmi ya da devletçi kölecî sistemi tarihsel materyalizmin gereği olarak ortaya çıkmış sistem olarak görmesi ve toplumsal gelişimin bir aşaması olarak değerlendirmesi yanlıştır. Bu görüşlerin kapitalist sistemin düşünürlerinininkinden çok daha fazla bu sisteme yardımı olmuştur. Öcalan'ın belirttiği gibi yine de bu ve benzer yanlışlıkları Marksizm-Leninizm'in her şeyiyle yanlış olduğunu göstermez; esas olarak parti-iktidar tezlerinin yanlışlığını ve sosyalizme götüremeyeceğini kanıtlar.

Sosyalizmin demokrasiyi esas alması gerektiği ve devrimlerin başlangıcında demokratik karakteri belirgin olduğu halde, bu devrimler daha sonra demokratik karakterlerini yitirmişlerdir. Hâlbuki demokrasiyle komünalizm içe içedir. Demokrasi olmadan komünalizm, komünalizm olmadan demokrasi olmaz. Demokrasi komünalizmi, komünalizm demokrasiyi koşullar. Bu açıdan her ikisi bir madalyonun iki yüzü gibidir ve birbirinden ayrılamaz. Ama reel sosyalizm devrimin başlarında var olan demokratik karakterini yitirmiş ve giderek otoriter bir rejim haline gelmiş, bu da proletarya diktatörlüğü adı altında meşrulaştırılmıştır. Bu kesinlikle yanlıştır. Önder Öcalan'ın reel sosyalizme ilişkin değerlendirmelerinden çıkardığı en temel sonuçlardan biri demokrasisiz sosyalizmin olamayacağı, sosyalizmin ancak içeriğinde demokrasi varsa sosyalizm olarak tanımlanabileceğidir. Öcalan bu açıdan sosyalizme büyük değer biçmiş, bunu "Sosyalizmden kuşku duymak insandan ve onun toplumsal gerçekliğinden kuşku duymaktır" biçiminde formülleştirmiştir. Onun düşüncesinde sosyalizme giden yolun demokrasiden geçer. Çünkü demokrasi toplumculuğu, sosyalizmi ve komünaliteyi koşullandırmaktadır. Demokrasi varsa toplum vardır, demokrasi varsa komünalizm vardır, demokrasi varsa sosyalizm vardır. Aynı biçimde demokrasi de ancak toplumcu, komünal ve sosyalist karakterle yan yana olduğu zaman kendini var edebilir. Bunları birbirinden koparan yaklaşımlar ne demokrasiyi ne de sosyalizmi anlayan yaklaşımlardır. Öcalan'ın düşüncesinin en temel özelliklerinden biri bu olmuştur.

Sosyalizmin en büyük yanlışlıklarından biri de ulus-devlete yaklaşımıdır. Öcalan reel sosyalist ülkelerde devletin daha da katılaştığını, daha çok merkezleştirdiğini, bu yönüyle sosyalizmle yan yana gelemeyecek bir devletçi ve iktidarcı anlayışın ve iktidar merkezileşmesinin ortaya çıktığını, bunun da sosyalizme yapılan en büyük kötülük olduğunu, bu bakımdan ulus-devlete karşı çıkmayan bir sosyalizmin sonunda kapitalizme benzeşmekten kurtulamayacağını ortaya koymuştur. Reel sosyalizm aslında kapitalist sistemin kırmızıya boyanmış hali gibi bir sistemi çağrıştırmaktadır. Ezilen sınıf diktatörlüğü de dahil, her devlet doğal olarak eşitsizlik ve özgürlüksüzlükle sonuçlanmak durumundadır. Çünkü devletin temel mantık ve dokularında bu gerçeklik esastır. Eşitleştiren, özgürleştiren devlet olamaz. Çünkü devlet başlı başına sömürünün, iktidarın, adaletsizliğin ve eşitsizliğin aracıdır. Adaletsizlik, eşitsizlik ve haksızlık üzerinde yükselen bir aracın hak, adalet ve eşitliği sağlayacak bir sistem oluşturması imkânsızdır.

Öcalan'ın reel sosyalizmin devlet ve demokrasi yaklaşımı konusunda ciddi eleştirileri vardır. Öcalan reel sosyalizmin devletçi zihniyetinin ve demokratik olmayan yaklaşımlarının esas olarak dar sınıf yaklaşımından kaynaklandığını ortaya koymuştur. Dar sınıf yaklaşımının her zaman otoriterleşmeyi ve egemen olmayı getireceğini, yani otorite ve egemenlik kültürü üreteceğini belirtmiş; sınıfa dayalı sosyalizm ve demokrasinin bir sapma olduğunu, bu açıdan dar sınıf yaklaşımından uzak, sınıfı değil de toplumu esas alan, parçalanmış toplumun yeniden şekillenmesini ve sağlıklı bir toplum haline gelmesini amaç edinen bir devrimci sosyalist anlayışın doğru olacağını vurgulamıştır. Bu açıdan sınıfa dayalı sosyalizm ve sınıflı demokrasi anlayışı yerine topluma dayalı sosyalizm ve demokrasinin esas alınmasını bütün çözümlerin merkezi yapmıştır.

Sosyalizm esas olarak toplumu güç yapmaksa, o zaman toplumun tabandan başlayıp örgütlenmesi ve güç haline getirilmesi gerekir. Devlet toplumu güçsüzleştirir. Ulus-devlet toplumun güçsüzlüğü demektir. Sosyalist devlet de dahil, her tür devlet toplumun güç kaybetmesi ve zayıflatılması üzerinde şekillenir. Sosyalist devletin toplumu güç yapacağı biçimindeki söylem kesinlikle doğru değildir. Hiçbir devlet toplumu güç yapmaz. Toplum demokratik temelde örgütlenerek güç olabilir. Doğru olan, toplumun devleti ele geçirerek kendisini güç yapma yanılgısıyla hareket etmesi değildir. Tersine, toplum ancak tabandan demokratik temelde örgütlenerek güç olabilir. Toplumun güç olmasının yegâne kanunu demokratik toplum gerçeğine ulaşmak, toplumun demokrasi içinde var olacağını anlamak ve buna

göre hareket etmektir. Devlete yaklaşımda doğru tutum toplumun güçlendirilmesi ve devletin sınırlandırılmasıdır. Marksizm’de özellikle vurgulanan ‘devletin sönmesi ancak böyle mümkün olabilir. Yani devleti ele geçirerek değil, toplumu örgütlü güç haline getirerek, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamda alternatif bir sistem kurarak, devlet karşısında toplumu her bakımdan güç yaparak devletin sınırlandırılması ve söndürülmesi sosyalistlerin ve demokrasi güçlerinin esas amacı olmalıdır. Demokrat da, sosyalist de, özgürlükçü de gözünü devlete dikmemelidir. Devlete gözünü diken ne özgürlükçü ne demokrat ne de sosyalist olabilir.

Devletin kesinlikle özgürlük, demokrasi ve sosyalizm paradigmasından çıkarılması gerekir. Önder Öcalan kendi düşüncesinde ve bu düşüncüyü esas alan PKK’de bu devletçi zihniyeti ortadan kaldırmıştır. Bu açıdan sadece Öcalan değil, O’nun düşüncesi ekseninde hareket eden PKK de kendisini köklü dönüşüme uğratmıştır. Bu gerçeğin özellikle altını çizmek gerekir.

Öcalan’ın paradigmasında en temel bir boyut da kadın özgürlüğüdür. Öcalan kendi paradigmasını zaten cinsiyet özgürlükçü, demokratik ve ekolojik toplum paradigması olarak tanımlamaktadır. Kadın özgürlüğü bu paradigmanın esasıdır. Kadın insanlığı toplumsallaştıran ve bütün değerlerin yaratılmasında belirleyici rol oynayan cinstir. Kadın insanlığın toplumsallaşmasında adalet, eşitlik ve özgürlük gibi değerleri bir cins olarak ilkin kendisinde somutlaştırmış, daha sonra bunları bugüne kadar taşımıştır. Bu yönüyle kadın çözümlemesi ve özgürlüğü sadece bir cins çözümlemesi ve özgürlüğü değil, bir toplum çözümlemesi ve toplumun özgürlüğü sorunudur. Öcalan toplumun özgürleşmesinin esas olarak kadının örgütlenmesi ve özgürlüğü ekseninde gelişeceğine inanmaktadır. O kadın özgürlüğünü düşüncesinin merkezine koymuş, kadının özgürlük mücadelesini sınıf mücadelesinden ve ulusal mücadeleden daha önemli saymış, pratik çabası da yine bu doğrultuda olmuştur.

Öcalan PKK içindeki kadından başlayarak Kürt kadınının özgürleşmesini kadının özgürlüğü açısından önemli bir güç ortaya çıkaran bir çalışma olarak görmüş, Türkiye ve Ortadoğu’nun demokratikleşmesinin bu temelde gelişip derinleşeceğine inanmış, bu çalışmaya stratejik değer atfetmiştir. Kadın çalışması derinleşmediği ve kadın özgürleşmediği müddetçe hiçbir toplumsal çalışmanın, demokrasi ve özgürlük çalışmasının gerçek anlamda özgürlük ve demokrasi, adalet ve eşitlik çalışması olmayacağını sürekli vurgulamıştır. Kadının özgürleşmenin ve toplum içinde varlığını eşit ve özgür biçimde yürütme düzeyini özgürlük, demokrasi, eşitlik ve adaletin de ölçüsü olarak ele almıştır. Bu sadece sözde kalan bir yaklaşım değildir. Kuşkusuz bugün dünyada kadın özgürlüğünden ve kadının demokratik irade olmasından söz edilmektedir. Ama bunu gerçek anlamda pratikleştiren Önder Öcalan olmuştur. Bu yaklaşımın PKK’ye ve Kürt toplumuna yansıdığı kesindir.

Özcesi, Önder Öcalan kadın özgürlüğünü, kadının demokratik yaşama katılmasını ve toplumsal yaşamda etkin olmasını özgürlüğün, demokrasinin ve eşitliğin şifresi olarak görmektedir. Kadın özgürlüğünün ve kadının demokratik yaşama katılmasının toplumu güç yaptığını, kadının örgütlü demokratik bir güç olduğu toplumların hiçbir zorba güç karşısında yenilmeyeceğini ortaya koyan bir paradigmaya sahiptir. Nitekim bugün Kürdistan’da bütün bu saldırılara rağmen Kürt Özgürlük Hareketi’nin ayakta kalması, Kürt halkının demokrasi ve özgürlük mücadelesinin varlığını sürdürmesi aslında kadının toplumdaki özgürlükçü ve demokratik konumunun gelişmesine bağlıdır. Bu yönüyle Önder Öcalan ve PKK kadın özgürlük yaklaşımını sadece teoride değil pratikte de ortaya koymuştur. Bugün kadın Kürdistan toplumunun en etkin özgürlükçü ve demokratik gücüdür. Toplumdaki demokrasi ve özgürlüğün derinleşmesini ve kapsamlılaşmasını sağlamaktadır. Demokrasi ve özgürlük ancak kadın özgürlüğüyle derinleşebilir ve kapsamlılaşabilir. Kürdistan gerçeğinde bunu somut olarak görüp yaşamaktayız.

Bir toplum özgürleştirilmek ve demokratikleştirilmek, daha doğrusu toplumdaki antidemokratik kurumlar, duruşlar ve özellikler aşıp gerçek özgürlükçü ve demokratik sisteme kavuşulmak isteniyorsa, kadın özgürlüğünün esas alınması şarttır. Kadın özgürlüğü karı eriten güneş gibi her türlü gericiliği, antidemokratik ve özgürlük dışı yaklaşımları eritip ortadan kaldıran bir karaktere sahiptir. Bu açıdan Önder Öcalan kadın sorununu ele alırken kadına böyle bir toplumsal, siyasal ve kültürel rol biçmektedir. Kuşkusuz bu durum her şeyi kadının omuzlarına yıkmak anlamına gelmez. Tersine bütün toplumun kadın özgürlük çizgisinin değerini anlayıp kadın özgürlük mücadelesine destek vermesi gerekir. Öcalan tüm toplumun ve erkeklerin ancak kadın özgürlük çizgisi karşısında kendisini değiştirerek özgürlüğe ve demokrasiye hizmet edebileceğini, kadın sorununa özgürlükçü ve demokratik yaklaşımdan hiçbir bireyin gerçek anlamda demokrasi, özgürlük ve sosyalizm mücadelesinde rol oynayamayacağını ortaya koymuştur. Bu yönüyle Öcalan’ın kadına yaklaşımı, kadın çözümlemeleri ve bunun pratikteki sonuçları gerçekten evrensel değerdedir. Sadece Kürdistan toplumu için değil, Ortadoğu toplumları ve tüm insanlık açısından çok önemli veriler sunmaktadır.

Bugün ulaştığı düzeyiyle Önder Öcalan’ın kadın özgürlük anlayışının gelecekte dünyada kadın özgürlük çizgisine öncülük edeceğine inanıyoruz. Bu anlayış kadın özgürlük mücadelesinin ivme kazanmasında büyük rol oynayacaktır. Öcalan’ın düşünceleri ve kişiliği izlenirken, bu konunun önemle ele alınması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Egemen sınıflar özellikle Öcalan’ın kadın özgürlük çizgisinin bilinmemesi ve anlaşılmaması için büyük çaba sarf etmekte, hatta bu konuda çarpıtmalara başvurmaktadır. Bu da Öcalan’ın kadın özgürlük çizgisinin kendi sistemleri açısından

yarattığı tehlikeden duydukları korkunun eseridir. Ama korkunun ecele faydası yoktur. Öcalan'ın kadın özgürlük çizgisi hem yerel, hem bölgesel, hem de uluslararası gericiliği geriletmede rolünü oynayacak ve hiçbir güç buna engel olamayacaktır.

Önder Öcalan bu tarihsel toplum yaklaşımını, devlete ve iktidara bakışını, bu çerçevede toplumsal sorunların çözümü konusundaki teorik yaklaşımlarını Kürt sorununun çözümüne de uygulamaktadır. Kürt sorununun çözümünde ulus-devleti reddetmekte, bunun yerine Kürt toplumunun ve Türkiye'nin demokratikleşmesini esas almaktadır. Aynı şekilde diğer sömürgeci ülkelerde Kürt sorununun çözümünü Kürt toplumu ile birlikte egemen ulus toplumlarının demokratikleşmesinde görmektedir. Kürt sorununun çözümünü ve Kürt halkının temel haklarının güvenceye altına alınmasını esas olarak demokratikleşmeye bağlamaktadır. Bu açıdan Türkiye somutunda sorunları demokrasi içinde çözmek istemekte, bunun için Kürdistan'da demokratik toplum gerçeğini geliştirmeye ve toplumun tabandan örgütlenmesine dayalı bir özgürlükçü Kürt toplumu yaratmaya çalışmaktadır.

Bu bazılarının iddia ettikleri gibi otoriterleşmek ve Kürdistan'da her şeye hâkim olmak demek değildir. Öcalan ve partisinin böyle bir yaklaşımı yoktur. Öcalan Kürdistan'da demokratik bir toplum istemekte, toplumun demokratikleşmesini ve bu temelde kendi kendisini yönetmesini hedeflemektedir. Devletten kopmak ya da devlet dışı toplum olarak kendi kendini yönetmek ne iktidar olmak, ne devlet istemek, ne de 'paralel devlet' kurmaktır. Bunlar tamamen bir çarpıtmadır. Türk devleti demokratikleşen Kürt toplumunun güçlenmesine dayalı demokratik bir çözüme düşmanlık beslemektedir. Kürt toplumunun demokratikleştikçe güçleneceğini, güçlenen demokratik toplumun da kölelik statüsünde tutulamayacağını bilen egemen güçler, Kürt toplumunun demokratikleşmesini ve bu temelde güç olmasını istememektedir. Çünkü güç olmanın şifresi ve kanunu toplumun demokratikleşmesidir. Demokratikleşen Kürtler güçlenen Kürtlerdir. Demokratik toplum haline gelmiş Kürt halkını egemenlik altında tutmak, demokratikleşmiş Kürt halkı üzerinde kültürel soykırımı hâkim kılmak mümkün değildir.

Bugün Türk devletinin ve öteki egemen güçlerin Kürt halkının demokratik siyaset anlayışı temelinde demokratik toplum olarak örgütlenmesine ve demokratik konfederal temelde demokratik bir sistemi geliştirmesine karşı çıkmasının nedeni budur. Önder Öcalan Kürt sorununu demokratik temelde çözmeye çalışmış, Türk devletinin Kürt sorununun demokratik temelde çözmesine şans tanımak istemiştir. Bunun için defalarca PKK ve HPG'den ateşkes ilan etmelerini istemiş, PKK ve HPG de buna uymuştur. Türk devletinin bir çözüm politikasının bulunmadığını bildiği halde, Öcalan makul önerilerle Kürt sorununu demokratik temelde çözmesi için Türk devletine fırsat sunmuş, bunun devlette ve toplumda çözüm anlayışını geliştireceğini düşünmüştür. Ancak devlet ve devletleşen AKP bu yaklaşımlara olumlu yaklaşmak bir yana, Kürt toplumunun demokratikleşmesine, örgütlü bir demokratik toplum olarak kendini güçlendirmesine karşı tam bir düşmanlıkla şiddetli bir saldırıya geçmiştir. Bu saldırı kesinlikle Kürt toplumunun demokratikleşmesinedir, demokratik siyasetedir, Kürt toplumunun demokrasi temelinde güçlenmesinedir.

Açık ki Öcalan'ın demokratik toplum paradigması, demokratik zihniyetinin Türkiye'ye ve Kürdistan'a hâkim olması, Türkiye'nin demokratikleşmesi ve bu temelde Kürt sorununun çözülmesi egemen sınıfların işine gelmemektedir. Bu açıdan biz Türkiye'deki saldırıları sadece bir siyasal saldırı olarak görmüyor, Öcalan'ın düşüncesine ve cinsiyet özgürlükçü, demokratik ve ekolojik toplum paradigması temelinde Türkiye'nin demokratikleşmesi ve Kürt sorununun çözümüne yönelik bir saldırı olarak görüyoruz. Saldırıları ne kadar vahşice olursa olsun, sadece Türkiye değil İran, Suriye ve Irak açısından da ancak Önder Öcalan'ın demokratik zihniyete dayalı sorunları çözme anlayışının gerçek çözüm gücü olabileceği ortadadır. Öcalan'ın bu yaklaşımıyla Türkiye'nin ve bölge ülkelerinin demokratikleşebileceğini ortaya koymak gerekmektedir. Dolayısıyla Kürt Özgürlük Hareketi Önder Öcalan'ın düşüncelerinde ısrar ederek, demokratik Kürt toplumuna dayalı demokratik Türkiye, demokratik İran, demokratik Irak ve demokratik Suriye'yi esas alan yaklaşımını bundan sonra da sürdürecektir. Çünkü Önder Öcalan'ın paradigmasına göre Kürt halkının temel demokratik haklarının güvenceye bağlanması demokratik toplumu güçlendirmekten geçmektedir. Bu açıdan Kürt Özgürlük Hareketi bundan sonra da esas olarak toplumların demokratikleşmesine dayalı temelde sorunların çözümünü esas alacak, mücadelesini de bu temelde sürdürecektir.

Kuşkusuz bu paradigmanın en önemli bir boyutu da devletten beklemekten çok, kendisini özgürlükçü ve demokratik bir toplum yaparak güçlendirmek ve bu gücüne dayanarak sorunun çözümünü gerçekleştirmek esas almaktır. Türk devletinin Öcalan'ın çözüm yaklaşımlarına karşı saldırıya geçmesi karşısında Kürt Özgürlük Hareketi bir yandan meşru savunmasını güçlendirip direnecek, diğer yandan Kürt toplumundaki demokratikleşmeyi daha da geliştirip derinleştirerek varlığını korumayı ve özgürlüğünü kazanmayı hedefleyecektir.

Önder Öcalan'ın düşüncelerini ve tezlerini hem teorik-ideolojik olarak, hem de Kürt sorununun demokratik çözümü ve bu konuda gösterdiği çabaları ekseninde anlamak mümkündür. Özellikle İmralı'da düşüncelerinin rafine bir hale gelmesinden sonra Öcalan'ın Türkiye'nin demokratikleşmesi ve Kürt sorununun demokratik temelde çözümü doğrultusunda attığı adımlar ve çözüm yaklaşımları da ortadadır. Onun düşünceleri Kürt toplumu şahsında giderek

kurumlaşmakta, maddileşerek somutluk kazanmakta, yani teorik olmaktan çıkıp pratikte maddi bir güce dönüşmekte, herkesin irdelleyebileceği bir felsefi, ideolojik ve siyasi akım haline gelmiş bulunmaktadır.

Kuşkusuz Türk devletinin faşist baskıları ortamında Öcalan'ın geliştirdiği demokratik sistem istediği gibi kurumlaşmamakta, kurumlaşma doğrultusunda gösterilen çabalar saldırıya uğramaktadır. Ama bu ideoloji ve felsefi yaklaşımın yarattığı toplum ve insan gerçeği bugün somut olarak varlığını ortaya koymakta, Kürdistan'a gidip dolaşan herkes Kürt toplumunda yaşanan büyük değişimi rahatlıkla görebilmektedir. Bu değişimin demokratik ve özgürlükçü karakterde olduğu, demokratik örgütlenme imkânları ve fırsatları bulunduğu Kürt toplumundaki özgürlükçü ve demokratik gücün Ortadoğu'ya ve insanlığa örnek olacak potansiyeller taşıdığı açığa çıkmıştır.

Bütün katılımcıları bu temelde Öcalan'ın felsefi, ideolojik, teorik ve siyasal görüşlerini kapsamlı olarak tartışmaya çağırıyor, toplantınıza başarılar diliyoruz.